

Noortegarantii tugevdamise riigisisene tegevuskava perioodiks 2022–2027

Sissejuhatus

Noortegarantii tugevdamise riigisisene tegevuskava (edaspidi *tegevuskava*) on Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöös valminud raamistik noorte konkurentsivõime suurendamise ja nende tööturul osalemise toetamiseks. Tegevuskava kirjeldab noortegarantii elluviimist Eestis.

Noortegarantii on Euroopa Komisjoni algatus aastast 2013, mida uuendati noortegarantii algatusega „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“ 2020. aastal¹. Algatuse eesmärk on tagada alla 30-aastastele noortele nelja kuu jooksul pärast töötuks jäämist või formaalharidusest lahkumist kvaliteetne tööpakkumine, haridustee jätkamise, õpipoisiõppe või praktika pakkumine, kus pakkumiste tegemisel on oluline silmas pidada ka praktika kvaliteediraamistiku miinimumstandardit. Laiemas tähenduses soovitakse noortegarantii raames pakutavate tegevustega vähendada noorte üldist tõrjutusriski ning ennetada nende tööturult ja/või haridussüsteemist väljalangemist ning NEET-olukorda² sattumisel tagada võimalikult kiire ja sujuv naasmine haridussüsteemi või tööturule.

Noortegarantii olulisus lähtub strateegilistest dokumentidest, mis rõhutavad noorte tööhõive suurendamise ja NEET-olukorras olevate noorte toetamise vajadust. Kõik liikmesriigid on komisjoni noortegarantii algatuse heaks kiitnud Euroopa Liidu Nõukogu vastavasisulise soovitusena¹, mille rakendamine, sealhulgas asjakohaste sekkumiste kujundamine (lähtuvalt kohalikest oludest ja prioriteetidest) ja nende kirjeldamine riigisiseses tegevuskavas, kuulub liikmesriikide pädevusse. Noortegarantii tegevuskava koostamisel on lähtutud riigi pikaajalisest strateegiast „Eesti 2035“, Euroopa sotsiaaloiguste samba tegevuskavast, heaolu arengukavast 2016–2023, noortevaldkonna arengukavast 2021–2035 ja haridusvaldkonna arengukavast 2021–2035.

Riigisisese tegevuskava kiidab heaks Valitsus. Tegevuskavas kirjeldatud tegevuste jaoks on planeeritud vahendid uuest Euroopa Sotsiaalfondi (ESF+) perioodist, taaste ja vastupidavusrahastu vahenditest ning riigieelarvest. Tegevuskavas kokkulepitu on muu hulgas aluseks uue heaolu arengukava 2023–2027 koostamisel.

---

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0277&from=EN>

² NEET – ingl k *not in employment, education or training*, st noor, kes ei õpi, ei tööta ega osale koolitusel. Noortegarantii riigisisese tegevuskava kontekstis on NEET-olukorras 15–29-aastane (k.a) isik, kes ei õpi ega tööta. Seejuures võib ta osaleda koolitusel, nt töötukassa tööturukoolitus vm lühiajaline koolitus, mis ei ole tasemeõpe.

Noortegarantii esimene tegevuskava³ võeti Eestis vastu 2014. aastal ja see kehtis 2021. aasta lõpuni. Tegevuskava andis ülevaate Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevustest ja erinevate organisatsioonide panusest tegevuste rakendamisel, samuti tulemuslikkuse hindamisel eesmärgiga tagada alla 25-aastastele noortele nelja kuu möödudes alates töötuks jäämisest või formaalhariduse omandamisest kvaliteetne töö-, haridustee jätkamise või koolituspakkumine. Noortegarantii juhtrühma kuulusid Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Töötukassa, Eesti Noorsootöö Keskus (alates 01.08.2020 Haridus- ja Noorteamet), Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, Tööinspeksioon, Eesti Tööhajajate Keskkliit ning karjääri- ja õppenõustamisteenuste koostöökogu. Noortegarantii esimene tegevuskava asendub käesoleva tugevdatud noortegarantii tegevuskavaga, millega laiendatakse tegevuskava sihtrühma, hõlmates kuni 29-aastaseid noori, ning pikendatakse pakkumise saamise perioodi.

Senise riigisisese noortegarantii rakendamise kogemuse ja tugevdatud noortegarantii soovitusel põhjal tehakse uues tegevuskavas muudatusi, muu hulgas **laiendatakse vanuserühma laiendatakse seniselt 25 eluaastalt 29 eluaastani**. Vanuserühma laiendamine on oluline, sest praktika on näidanud, et vanemad kui 25-aastased noored vajavad samuti tuge, et ületada takistused, mille tõttu neil ei ole võimalik jõuda haridussüsteemi või tööturule. Samas on oluline silmas pidada, et noortegarantii raames paika pandud 4-kuuline ettevalmistusperiood lähtub küll kiirest reageerimisest noore olukorrale, kuid ei pruugi olla noore toimetuleku toetamiseks piisav, mistõttu tuleb noore ettevalmistusperioodil lähtuda noore individuaalsest vajadusest. Ettevalmistusperioodi pikendamine võimaldab vähendada ajalist survet noore ettevalmistamisele ning suurendada seeläbi tõenäosust, et noor ei satu pärast tööturul või haridussüsteemis osalemist uuesti NEET-olukorda.

Käesoleva tegevuskava koostamisse on Sotsiaalministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium kaasanud Sotsiaalkindlustusameti, Eesti Töötukassa, Haridus- ja Noorteameti, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse, Tööinspeksiooni, Eesti Noorteühenduste Liidu, Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooni (ANDRAS), Siseministeeriumi, STEP-programmi, Justiitsministeeriumi, Rajaleidjate võrgustiku, Eesti Puuetega Inimeste Koja, Eesti Linnade ja Valdade Liidu ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoja esindajad.

Tegevuskava keskendub kahele tegevussuunale:

- **NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused**, mis aitavad individuaalse lähenemise abil noort toetada ja teda ühiskonda tagasi tuua. Muu hulgas pööratakse tähelepanu ka noorte üldistele tööturuprobleemidele.
- **NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused**, mis on mõeldud universaalselt kõigile noortele. Erilist tähelepanu pööratakse tõrjutusriskis noortele, kelle puhul on suurem tõenäosus katkestada õpingud või kogeda tõrjutust tööturul.

---

³ <https://www.sm.ee/et/noortegarantii>

MÕISTED

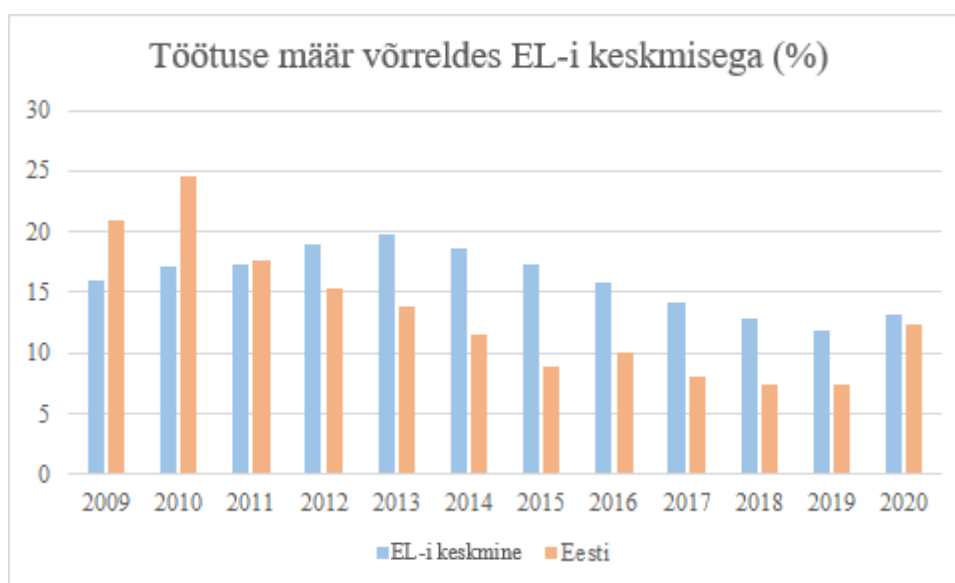
Tegevuskavas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- **NEET-olukorras noor** – ingl k *not in employment, education or training*, st noor, kes ei õpi, ei tööta ega osale koolitusel. Noortegarantii riigisisese tegevuskava kontekstis on NEET-olukorras 15–29-aastane (k.a) isik, kes ei õpi ega tööta. Seejuures võib ta osaleda koolitusel, nt töötukassa tööturukoolitus vm lühiajaline koolitus, mis ei ole tasemeõpe (vt ka lisa 1).
- **NEET-olukorda sattumise riskis noor (ka NEET-riskis noor)** – noor, kes on ametlikult seotud mõne haridusasutuse, tööandja või täienduskoolitajaga, ent kes on enda või mõne teise osapoolte hinnangul NEET-olukorda sattumise riskis ilma selge lahenduseta sellest kiirelt väljuda.
- **Võrgustikutöö** – kokkulepitud eesmärkidel süstemaatiliselt toimuv asutustevaheline koostöö, milles sisaldub ühine kitsaskohtade väljaselgitamine, analüüsimine ja kirjeldamine, võimalike lahenduste leidmine, olemasolevate ressursside jagamine ja juhtumipõhine aktiveerumine. Võrgustikutöö saab valdkondadeülese NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudeli toimimiseks toimuda nii asutuse, kohaliku omavalitsuse, piirkonna, maakonna kui riigi tasandil.
- **Valdkondadeüleline NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudel kohalikele omavalitsustele** – noortegarantii tegevuskava sihtrühmaga seotud osapoolte koostöö üldpõhimõtted ja tegutsemisetapid kohalikul tasandil, et aidata lahendada sihtrühma liikmete vajadusi.
- **Juhtumikorralduslik lähenemine** – abivajava noore individuaalsetest vajadustest lähtuv sekkumismeetod, mis hõlmab isiku probleemide lahendamiseks abimeetmete pakkumist ja/või korraldamist lihtmenetluse või juhtumiplaani abil.

I. Hetkeolukorra ülevaade

Tugevdatud noortegarantii tegevuskava keskendub lisaks üldisele noorte tööhõive suurendamisele NEET-olukorda sattumise **ennetamisele** ning **NEET-olukorras** olevate noorte **ülesleidmisele ja toetamisele**.

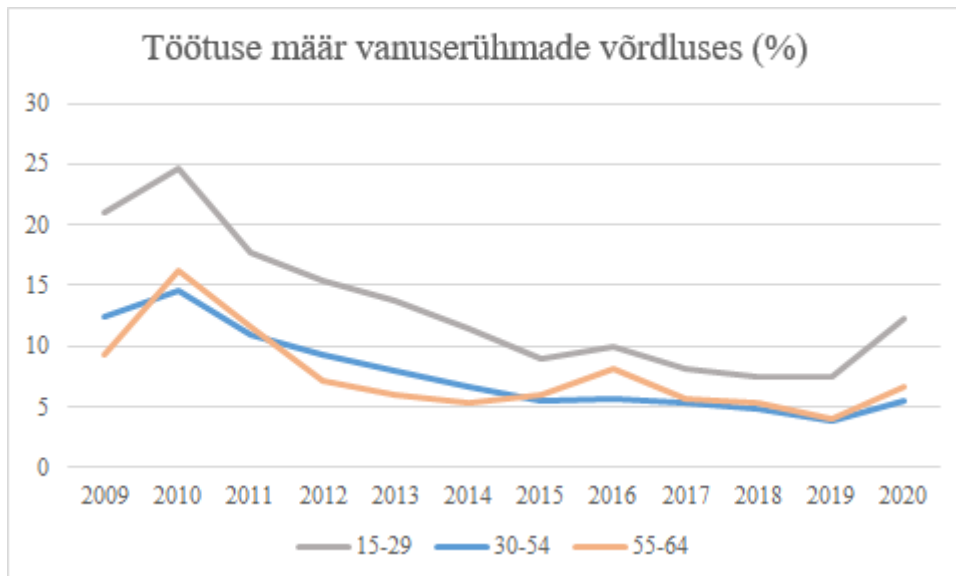
Noored seisavad tööturul silmitsi suurte riskidega. Ebapiisava erialase ettevalmistuse või varasema töökogemuse puudumise korral on noortel suurem risk sattuda püsivalt töötama vähetasustatud, juhuslikel või ebakindlatel töökohtadel, mis tingib nõrgema sotsiaalse kindlustunde. 2021. aastal oli Eestis 15–29-aastaste noorte töötuse määr 10,9%, aasta varem 12,6%. Töötuse kasvu põhjuseks võib pidada 2020. aastal alanud COVID-19 pandeemiat. Võrreldes Euroopa Liidu keskmisega on Eesti noorte töötuse määr madalam – 2019. aastal 4,2% võrra ning 2020. aastal 0,4% võrra (vt joonis 1).

Joonis 1. 15-29a noorte töötuse määr võrreldes ELi keskmisega (%). Allikas: Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/YTH_EMPL_090_custom_1325261/default/table?lang=en

Euroopa Liidu noortestrategia aastani 2027 toob tugevalt esile vajaduse pakkuda sihitatud tuge ebasoodsas olukorras noortele⁴. Kõrvutades noorte vanuserühma teiste vanuserühmadega, võib täheldada märgatavalt kõrgemat töötuse määra (vt joonis 2). Noortel on suurem risk kaotada töökoht ja kogeda pikemat töötusperioodi, mis raskendab nende iseseisvumist ja võib tingida ebakindlama toimetuleku, piiratumad võimalused hariduse omandamisel, suurema sotsiaalse tõrjutuse riski ning üldise halvema tervise- ja heaoluseisundi, mille tulemusel võivad noored sattuda NEET-olukorda.

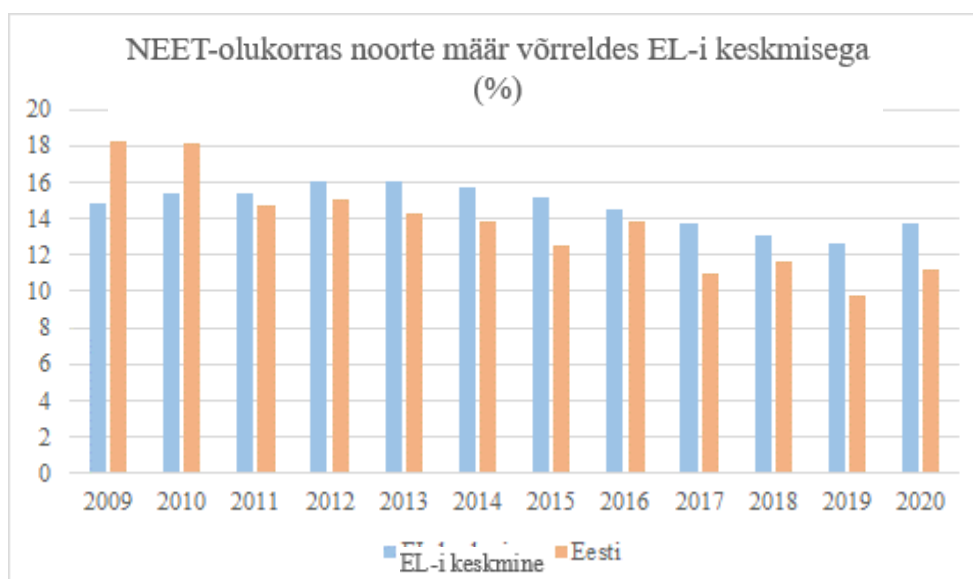
⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=EN)

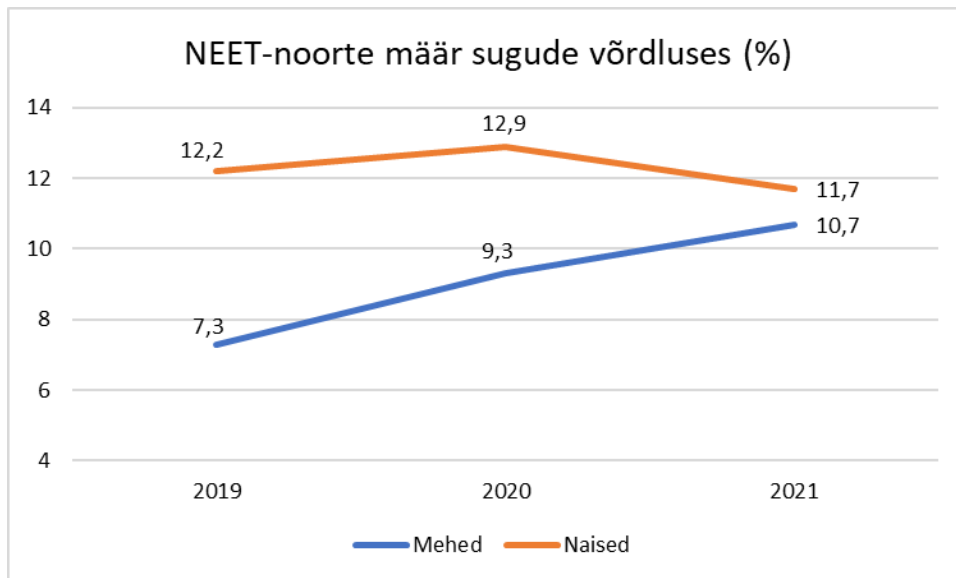
Joonis 2. Töötuse määr vanuserühmade võrdluses (%) Allikas: Statistikaamet, <https://andmestikud.stat.ee/tooturg/>

NEET-olukorras noorena käsitatakse käesolevas tegevuskavas alla 30-aastaseid noori, kes ei õpi ega tööta. Tegemist on isiku ütluse põhise hinnanguga, mis saadakse tööjõu-uuringuga. Kokku oli NEET-noori 2021. aastal 22 200.

NEET-olukorras noorte määr Eestis on alates 2011. aastast püsinud madalam Euroopa Liidu keskmisest (vt joonis 3), kuid nii Eestis kui ELis keskmiselt on NEET-määr 2020. aastal kasvanud.

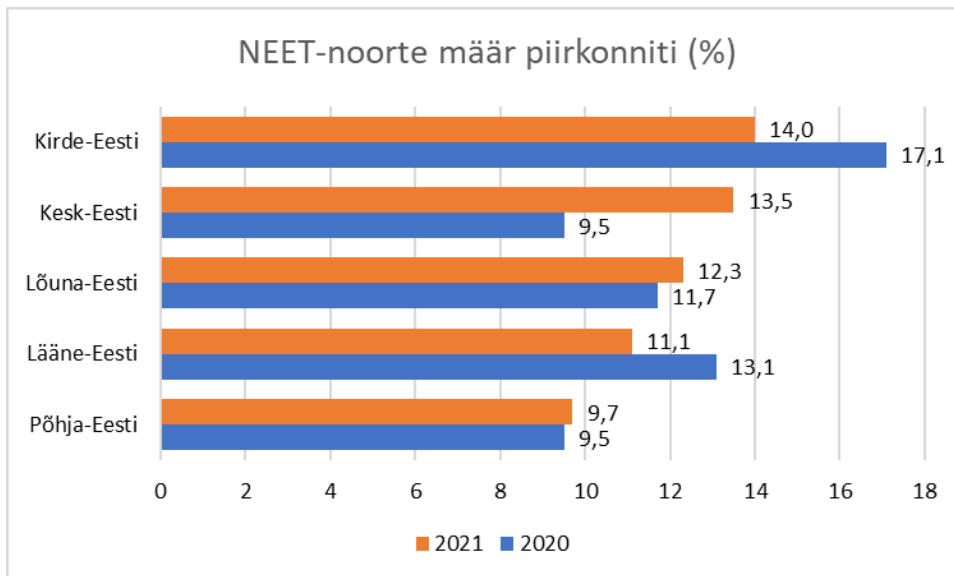

Joonis 3. 15–29-aastaste NEET-olukorras noorte määr võrreldes ELi keskmisega (%). Allikas: Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/YTH_EMPL_150_custom_1327661/default/table?lang=en

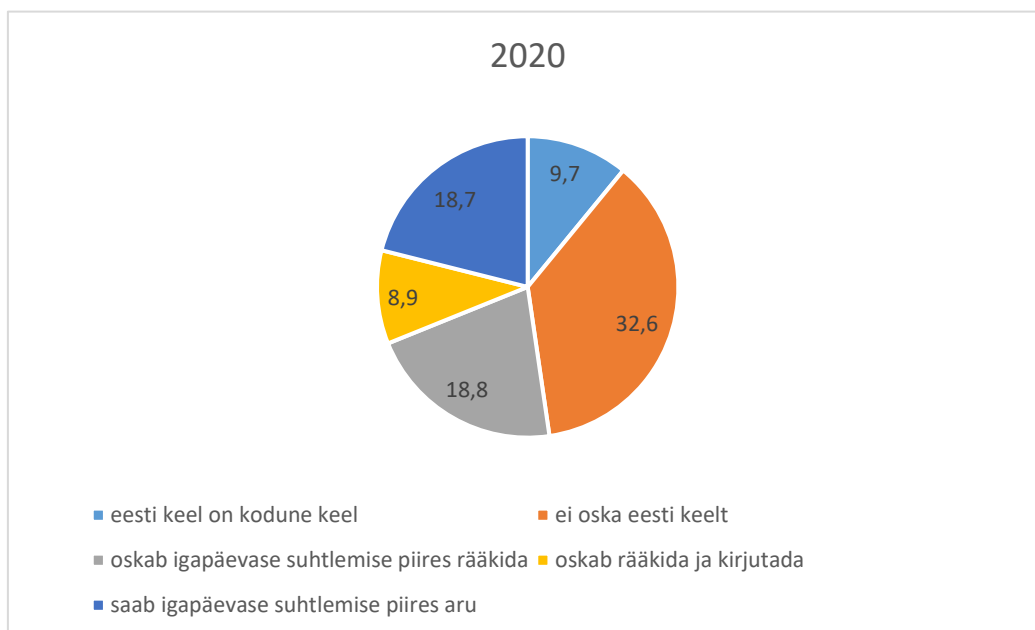
Joonis 4. 15–29-aastaste NEET-olukorras noorte määr sugude võrdluses (%) Allikas: Statistikaamet, <https://andmestikud.stat.ee/tooturg/>

NEET-olukorras noorte puhul on näha, et naised on NEET-olukorras noorte seas Statistikaameti andmetel rohkem kui mehi. Selle üheks põhjuseks on laste eest hoolitsemine. Samas on 2019. ja 2020. aasta võrdluses näha, et rohkem tõusis just NEET-olukorras olevate noorte meeste määr (2019. a 7,3% vs. 2020. a 9,3%) võrreldes NEET-olukorras olevate noorte naiste määraga (2019. a 12,2% vs. 2020. a 12,9%). 2021. aastal naiste NEET määr langes, kuid meeste NEET määr jätkas tõusu (vt joonis 4).

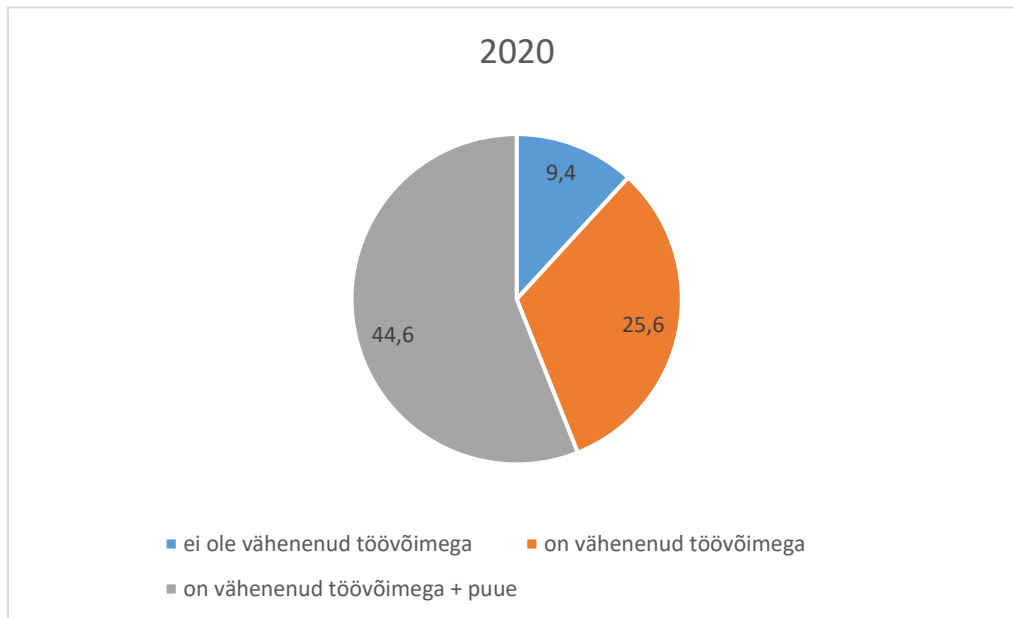

Joonis 5. 15–29-aastaste NEET-olukorras noorte määr piirkonniti (%) Allikas: Eesti Statistikaamet, <https://andmestikud.stat.ee/tooturg/>

Statistikaameti andmetel on 15–29-aastaste NEET-olukorras noorte määr (st osakaal kõikidest selle vanuserühma noortest) kõige kõrgem Kirde-Eestis (vt joonis 5). Sealjuures on Kirde-Eestis NEET-olukorras noorte hulgas kõige enam selliseid noori, kes ei oska eesti keelt (vt joonis 6).

Joonis 6. 15–29-aastaste NEET-olukorras noorte määr eesti keele oskuse võrdluses (%) Allikas: Statistikaamet, <https://andmestikud.stat.ee/tooturg/>

Joonis 7. 15–29-aastaste NEET-olukorras noorte määr vähenenud töövõime ja puude võrdluses (%)

Allikas: Statistikaamet, <https://andmestikud.stat.ee/tooturg/>

Üheks oluliseks tööturul või hariduses osalemise takistuseks võib olla tervisehäire või erivajadus. Statistikaameti andmetel on NEET-olukorras noorte seas vähenenud töövõime ja puudega noori ca 20,4%. Nende NEET määr ulatub koguni 44,6%-ni (vt joonis 7).

Noortegarantii tugisüsteemis⁵ (vt lisa 2) arvatakse sihtrühma lisaks mitteõppimisele või -töötamisele ka noored, kes ei tegele ettevõtlusega, ei saa töötamise toetamise teenust, kellel ei ole tuvastatud puuduvat töövõimet, kes ei saa hüvitist alla pooleteiseaastase lapse kasvatamise eest, ei viibi asendus- või kaitsevæteenistuses ega kannu vangistust või eelvangistust. Tegemist on registriandmetepõhise käsitlusega, kus NEET-olukorra kogemine tuvastatakse riiklike registriandmete kaudu välistamise teel.

Noortegarantii tegevuskava sihtrühma puhul on oluline silmas pidada noorte heterogeensust. Seniste sekkumiste ja tehtud analüüside põhjal on võimalik eristada NEET-olukorras noori näiteks nende haavatavuse põhjal (vt lisa1), hõlmates tervislikke takistusi, perekondliku tausta mõjusid, vähest keeleoskust või eelnevat õigusrikkumist. Kirjeldatud tegurid võivad suurendada NEET-olukorda sattumise tõenäosust, mistõttu on haavatavas olukorras noorteni jõudmine ning neile individuaalse toe pakkumine prioriteetne, et ennetada heitumist ja nende noorte elukvaliteedi olulist halvenemist.

NEET-olukorras ja NEET-riskis noorte sihtrühma suurust Eestis iseloomustavad muu hulgas tabelis 1 esitatud näitajad. Noorte tegelik toe vajadus ja ulatus selgub individuaalses koostöös noorega.

⁵ <https://www.tooelu.ee/et/57/noortegarantii-tugisustem>

Tabel 1. Tegevuskavas kirjeldatud eesmärged iseloomustavad indikaatorid

	2018	2019	2020	2021
Noorte töötuse määr ⁶ (15–29 aastat), %	7,5	7,6	12,6	10,9
<i>sh 15–24-aastased (senine määratlus)</i>	12,0	11,6	18,3	16,7
<i>sh 25–29-aastased (tugevdatud noortegarantiiga lisanduv sihtrühm)</i>	4,2	4,7	8,3	6,6
NEET-olukorras noorte määr ⁷ (15–29 aastat), %	11,5	9,7	11,1	11,2
<i>sh 15–24-aastased (senine määratlus)</i>	10,2	7,7	9,0	10,9
<i>sh 25–29-aastased (tugevdatud noortegarantiiga lisanduv sihtrühm)</i>	13,1	12,5	14,1	
Õpinguid mittejätkavate noorte osatähtsus (18–24 aastat) ⁸ , %	12,0	11,2	8,5	11,6
<i>sh mehed</i>	16,1	14,4	10,7	9,8
<i>sh naised</i>	7,8	8,0	6,3	12,07,6

Allikas: Statistikaamet

Teisalt võivad NEET-olukorda sattuda ka spetsiifilise ettevalmistusega noored spetsialistid, kes ei leia omale (tööturu hetkeseisust tingituna) erialast rakendust. Selliste noorte puhul on asjakohane kasvatada teadlikkust toe kättesaadavuse võimalustest. Tugevdatud noortegarantii eesmärk on muu hulgas **stabiliseerida noorte tööturuolukorda**, et sihtrühm tuleks paremini toime. Siinkohal on tähtis roll aktiivsetel tööturumeetmetel, mis on OECD aktiivsete tööturumeetmete uuringule⁹ tuginedes COVID-kriisist väljumisel võtmetähtsusega.

Noored on tööturul aset leidvate muutuste suhtes vastuvõtlikumad ning ühed esimestest, keda töötuse kasv negatiivselt mõjutab. Seda illustreerib ka joonis 1, mis väljendab 2009. aasta finantskriisi mõju noorte töötusele võrdluses teiste vanuserühmadega. Sarnast mõju võib täheldada ka 2020. aastal alanud tervisekriisil. COVID-19 põhjustava viiruse leviku tõkestamiseks seatud piirangud ja nendega kaasuv mõju majandusele (eelkõige turismi-, majutus- ja toitlustussektorile) on oluliselt vähendanud noorte võimalusi tööturule suundumisel (sh ligipääsu hooajalistele töökohtadele). Kuna tegevusalad, kus noored tihti rakenduvad (majutus, toitlustus, turism, teenindus jmt), on viirusekriisi pikemaajalise löögi all, võib see jätta pitseri noore põlvkonna tööelu algusele. Samuti kannatab viirusepiirangute tõttu noorte haridus, sealhulgas just erialahariduse omandamise praktiline pool ning välismaal

⁶ noorte töötuse määr – noorte töötute osatähtsus vastava vanusegruppitööjõus

⁷ NEET määr – mittetöötavate ja mitteõppivate noorte osatähtsus vastavas vanusegrupis

⁸ 18-24-aastaste esimese taseme või madalama haridusega õpinguid mittejätkavate noorte osatähtsus

⁹ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/31f72c5b-en/index.html?itemId=/content/publication/31f72c5b-en>

õppimise võimalused¹⁰. Prognooside kohaselt ei ole nimetatud valdkondades hõive kiiret taastumist oodata, samuti võib distantsõppe korraldus (sõltuvalt erialast ja noore võimest muutustega kohaneda) pärssida neil erialadel õppivate noorte ettevalmistust ja konkurentsivõimet tulevikus, mistõttu võivad pandeemia tegelikud mõjud avalduda alles aja möödudes.

II. Probleemid ja võimalikud lahendused

Tulenevalt tugevdatud noortegarantii soovitusel, noortegarantii tegevuskava rakendamise kogemusest perioodil 2014–2021, Euroopa sotsiaalõiguste samba I peatüki (võrdsed võimalused ja juurdepääs tööturule) punktist 4 (tööhõive aktiivne toetamine), riigi pikaajalisest strateegiast „Eesti 2035“, heaolu arengukavast 2016–2023, noortevaldkonna arengukavast 2021–2035 ja haridusvaldkonna arengukavast 2021–2035 prioriseeritakse perioodi 2022–2027 tegevusi, seades eesmärgiks **parema arusaamise saavutamise noorte olukorrast ja vajadustest, tõhusama jõudmise noorteni ning nende süsteemsema ja efektiivsema toetamise ja ennetustöö.**

Allärgnevalt kirjeldatud probleemidele tuleb teiste seas eriti tähelepanu pöörata.

Haavatavate NEET-olukorras noorteni jõudmine proaktiivsete lähenemisviiside kaudu. Ülesleidmist ja intensiivset toe pakkumist vajavad eelkõige haavatavad NEET-olukorras noored (nt erivajadusega, sõltuvushäirega, teise emakeelega, õigusrikkumise taustaga noored, vt täpsemalt [lisa 1](#)), kelle õppimist ja töötamist mõjutavad kompleksed probleemid. Mõistes paremini nende noorte haavatavust ning selgitades välja noorte tegelikud võimed, oskused ja tugevad küljed, mis toetaks nende naasmist haridussüsteemi ja/või tööturule ja seal püsimist, on eesmärk jõuda nende noorteni proaktiivselt, pakkudes neile võimalikult varajast tuge.

Süsteemsem (sh koostöisem) lähenemine NEET-olukorras noorte toetamisele. Kohalikud omavalitsused pakuvad NEET-olukorras noortele tuge, rakendades erinevaid meetodeid (nt mobiilne noorsootöö, noortegarantii tugisüsteemi regulaarne registripõhine seire, avatud noorsootöö, võrgustikupõhine lähenemine või noorele juhtumikorraldusliku toe pakkumine tema enda initsiatiivi korral). Sõltumata valitud meetodist on oluline kindlaks määrata kohaliku omavalitsuse tasandi valdkondade (sh haridus, sotsiaalvaldkond, lastekaitse, siseturvalisus ja noorsootöö) rollid NEET-olukorras noorte ülesleidmisel ja toetamisel. NEET-olukorras noorte toetamine peab olema multidistsiplinaarne, sealhulgas võtma arvesse seda, millised on noore varasemad kogemused ja võimalused sotsiaal-, haridus- ja meditsiinisüsteemis. Soovitud tulemuseks on terviklahendus, mis arvestab kohalike omavalitsuste enda võimaluste ja ressurssidega ning kohalikus omavalitsuses elavate noorte vajadustega, hõlmates muu hulgas partnerite informeeritust kättesaadavate võimaluste kohta ning kirjeldades asutusepõhise regulaarse koostöö ja infovahetuse põhimõtteid eesmärgiga NEET-olukorras noori ajakohasemalt märgata ning neid sobivaima lahenduseni suunata.

---

¹⁰ <https://oska.kutsekoda.ee/2021/06/kiirenesid-muutused-tooturul/>

Selged kokkulepped NEET-olukorras noortega seotud andmete eesmärgipäraseks kogumiseks ja kasutamiseks. Andmete kogumine ja vahetamine kohaliku omavalitsuse tasandi asjaomaste partnerite vahel on vajalik NEET-olukorras noorte vajaduste paremaks tundmaõppimiseks ja sekkumiste planeerimiseks, aga ka andmete mitmekordse kogumise ja infokadude vältimiseks. Rakendustasandil puudub spetsialistide seas ühtne arusaam sellest, millised on inimeste abistamisel andmekaitsealased võimalused ja piirangud, mistõttu võib jääda palju infot vahetamata. Parema statistilise ülevaate ja profileerimise korral on võimalik nii kohaliku omavalitsuse kui riigi tasandil kujundada teenuseid, mis on paremini kooskõlas noorte tegelike vajadustega, hinnata teenuste osutamise kvaliteeti ja kättesaadavust ning parandada ennetusvõimalusi (NEET-olukorda sattumise põhjuste parema tundmaõppimisega). Muu hulgas on selle saavutamiseks oluline andmete kvaliteet ning andmete säilitamise, kasutamise ja töötlemise reeglite järgimine. Selleks on oluline, et valdkondadeüleselt lepitakse kokku ühtsetes andmete kogumise ja vahetamise põhimõtetes.

Noorte toimetulekuvõime toetamine. Erialase ettevalmistuse kõrval mõjutavad kiiresti muutuvate oludega toimetulekut üldpädevused ja nendega seotud väärtused ning oskused, sealhulgas noore enesejuhtimise ja enesekindlusega seonduv, suutlikkus hoida oma motivatsiooni ja vaimset heaolu. Vähemtähtsad pole ka mittekognitiivsed oskused (sh suhtlus- ja organiseerimisoskus, läbirääkimisoskus jmt), mis aitavad ennetada NEET-olukorda sattumist või kiirendada NEET-olukorra lõppemist. Noorte toimetulekuvõime tugevdamine (eriti COVID-19 pandeemia taustal) hõlmab teadlikkuse kasvatamist tulevikutöö ja digiteerimise olemusest ja trendidest ning nendega kaasnevatest muutustest, samuti valmisoleku toetamist, et kohaneda uute töövormidega ja omandada uusi oskusi, mis loovad eelduse noorte edukamaks toimetulekuks haridussüsteemist tööturule siirdudes ja vastupidi. Neid teadmisi ja oskusi on võimalik lisaks formaalharidusele tugevdada ka mitteformaalse ja informaalse õppe kaudu (sh praktilise tööeluga tutvumine, koostöö ettevõtetega jmt). Samuti on oluline noorte toimetulekuvõime toetamine (sh riskikäitumise ennetamine ja lõimumine) huvitegevuste kaudu. Huvihariduse ja huvitegevuste kättesaadavuse parandamine aitab hõivata rohkem noori positiivsete, häid emotsioone pakkuvate tegevustega, mis aitab vähendada alkoholi/narkootikumide tarvitamist, mis on sageli tööturult/haridussüsteemist väljalangemise põhjuseks. Huvitegevuses, nt sporditreeningul või näiteringis osalemine aitab kasvatada distsipliini, õpetab sotsiaalseid oskusi, laiendab tutvusringkonda ja suurendab ühtekuuluvustunnet. Huvitegevustes osalemine toetab erinevate (nt teise emakeelega) inimeste lõimumist ühiskonnas ja vähendab seega üldist tõrjutusriski. Noorte toimetuleku toetamine on valdkondadeülene ning hõlmab nii sotsiaal-, haridus- kultuuri, siseturvalisuse kui meditsiinisüsteemi kaasatust.

Vähese ja puuduva töökogemusega noorte töökogemuse omandamise toetamine. Noored on tihti madalama haridustaseme ja kehvemate oskuste ning puuduva või vähese töökogemuse tõttu tööturul üheks haavatavamaks sihtrühmaks, kelle võimalused tööturul on väiksemad. COVID-19 pandeemia tagajärjel on töötus kasvanud ja mitteaktiivsus suurenenud ning löögi alla on sattunud sektorid, kus töötab palju noori (nt teenindus, toitlustus, turism). Seetõttu kasvab vajadus noorte tööhõivega seotud sekkumiste järele. Noorte suundumine

tööturule on muutunud aina keerulisemaks. 2020. aasta lõpus valminud OSKA COVID-19 mõjude eriuuringus¹¹ tõdetakse samuti, et enim on COVID-19 põhjustava viiruse levikuga seotud kriisis kannatanud noorte tööhõive. Noorte tööturuolukorra parandamiseks on oluline pakkuda noortele võimalusi esmase töökogemuse saamiseks ning parandada nende teadmisi tööturu toimimisest.

Üldpädevuste ja -oskuste toetamine, sh kohandumine ELi rohe- ja digipöörde ambitsioonidega. Lähiaastatel võib noorte olukorda ja võimalusi (eeskätt piirkondlikult) mõjutada ELi rohe- ja digipöörde ambitsioonide elluviimine. Näiteks Ida-Virumaa kontekstis võivad muutuda olulised tööstusharud, mis eeldavad noorte valmisolekut muutustega kohaneda. ELi digistrateegia ambitsioonidest tulenevalt ei ole suhtluskanalite muutumine füüsilisest virtuaalseks pelgalt ajutine lahendus sotsiaalse distantseerumise tingimustes. Tehnoloogiate laialdasem rakendamine mõjutab lähitulevikus oluliselt harjumuspärast elu- ja töökorraldust ning pandeemia on üleminekut üksnes kiirendanud. Seetõttu vajab täiendavat tähelepanu noorte roheoskuste ja digipädevuse arendamine, samuti virtuaalsetele keskkondadele turvalise ligipääsu võimaldamine (sh vajaduse korral ligipääs internetiühendusele ja seadmetele), mis võib osutada haavatavatele NEET-olukorras noortele takistuseks.

Noorte teadlikumate karjäärivalikute toetamine. Süsteemsema õppe- ja tööturuinfo jagamine koos karjääriõppe ja -teenustega aitab kaasa teadlikumate karjääri- ja erialavalikute langetamisele. Tulenevalt Euroopa Liidu rohe- ja digipöörde eesmärkidest ning tulevikutöö prognoosidest on jätkuvalt oluline kasvatada noorte teadlikkust tööjõuvajadustest tööturul (sh oskustest ja erialadest, mille järele kasvab vajadus, ja sellest milliste ametikohtade puhul nõudlus suure tõenäosusega väheneb või kaob) ning toetada ja motiveerida õppijaid teadlike õppe- ja töövalikute tegemisel.

Varases eas koolist väljalangemise ennetamine. Keskkhariduses on suur probleem esimesel õppeaastal väljalangejad. Ennetamiseks varajaste katkestajate ja väljalangejate sattumist NEET-olukorda, tuleb tõhustada varajast märkamist (sh süsteemset seiret ja analüüsi kooli tasandil, mis loob valmisoleku parema toe osutamiseks), ennetustegevusi ja infovahetust eri valdkondade vahel (haridus, sotsiaalkaitse, noorsootöö, kultuur, siseturvalisus jt).

Regionaalsete erinevustega senisest parem arvestamine. Noore sujuva koolist tööle jõudmise üheks mõjuriks on see, kus noor elab ja üles kasvab ning millised võimalused selles piirkonnas on. Noortele mõeldud toetusvõimalusi ei ole kõigis kohalikes omavalitsustes, mistõttu ei ole noore toetamine Eesti eri piirkondades ühtlane. Seetõttu on oluline arvesse võtta regionaalseid erinevusi ning võimestada piirkondi, kus nii üldine töötuse määr (sh noorte töötuse määr) kui NEET-olukorras noorte määr on keskmisest kõrgemad.

---

¹¹ <https://oska.kutsekoda.ee/uuring/covid-19-mojude-eriuuring/>

Noorte ja laiema avalikkuse vähene teadlikkus abi saamise võimalustest. Noored ei ole üldjuhul teadlikud abivõimalustest, mis puudutavad tööturule suundumist või õpingute juurde naasmist. Siiani on olnud töös mitmeid erineva nimega programme ja abivõimalusi, mis võivad noores tekitada segadust. Samuti ei ole noored tihti teadlikud Eesti Töötukassa pakutavatest toetuste ja teenuste võimalustest tööturule suundumisel või oma karjääritee leidmisel¹². Ka ühiskond tervikuna ei ole veel teadvustanud noorte töötuse või mitteaktiivsuse probleeme ning nende lahendamata jätmise pikaajalisi mõjusid. Selleks, et kirjeldatud olukorda muuta, on oluline korraldada kommunikatsioonikampaaniaid nii riigi kui kohaliku omavalitsuse tasandil, luua noortegarantii ühtne visuaal tegevuste selgeks eristamiseks ning suurendada avalikkuse teadlikkust NEET-olukorras noorte probleemidest.

III. NEET-olukorras noorte toetamiseks rakendatavad tegevused

Tegevuskavas kirjeldatud tegevused jaotuvad kaheks:

- **NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused**, mis on universaalsed kõigile noortele. Erilist tähelepanu pööratakse tõrjutusriskis noortele, kelle puhul on suurem tõenäosus katkestada õpingud või kogeda tõrjutust tööturul;
- **NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused**, mis aitavad individuaalse lähenemise abil tuge vajavad noored üles leida, neid toetada ja nad ühiskonda tagasi tuua.

Mõlema tegevussuuna eesmärkide saavutamise eelduseks on valdkondadeülene lähenemisviis, sihipäraselt kavandatud koostöö partnerite vahel (eelkõige tugev ja toimiv võrgustik kohaliku omavalitsuse tasandil) ning sihtrühma sisuline kaasamine, tema arvamustega arvestamine ja lahenduste arendamine tegelike vajaduste põhjal.

Kohalikel omavalitsustel on seadusest tulenev kohustus inimeste abivajadus välja selgitada ning tagada inimestele nende vajaduste kohane abi siis, kui nad seda vajavad¹³. Riik omakorda toetab kohalikke omavalitsusi prioriteetsetel teemadel ja teenuste tagamisel. Arvestades II peatükis nimetatud probleeme ja tegevussuundi, on kokku lepitud tabelis 1 kirjeldatud tegevused NEET-olukorras ja NEET-olukorda sattumise riskis olevate noorte toetamiseks koos tegevuste eest vastutavate asutustega. NEET-olukorras ja NEET-olukorda sattumise riskis olevate noorte toetamine toimub ennekõike kohaliku omavalitsuse tasandil ehk noorele võimalikult lähedal.

NEET-olukorda sattumist aitab ennetada noorte osalemine eesmärgistatud formaal-, mitteformaal- ja informaalõppes, sealhulgas formaalse- ja mitteformaalse õppe süsteemsem lõimimine ning erinevate teadmiste ja oskuste omandamine. Sõltumata õppevormist loob omandatu parema valmisoleku, et edasiste karjäärivalikute ja keeruliste olukordadega toime

---

¹² https://www.tootukassa.ee/sites/tootukassa.ee/files/tootukassateenusedelanikkond2021_2.pdf

¹³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/125062021008?leiaKehtiv>

tulla. Lisaks mängib rolli perekondlik taust, terviseolukord (nt noorte vaimne tervis) ja selleks vajalike tugiteenuste kättesaadavus. Ennetuse vaates on oluline ühtselt aru saada, mida ennetuse all silmas peetakse. Ennetuse kontekstis on oluline lähtuda valdkonna ülese ennetuse põhimõtete kokkuleppes¹⁴.

Noorte varane väljalangemine formaalharidusest mõjutab oluliselt nende haavatavust ja võimalusi tööturul, mistõttu on erinevate tugiteenuste (sh Rajaleidja õppenõustamine, Eesti Töötukassa karjääriteenused jt) kättesaadavus ja kohaliku omavalitsuse tasandi võrgustikutöö olulised tegevussuunad tuge vajavate noorte varajaseks märkamiseks ning toe kättesaadavuse võimaldamiseks.

Mitte- ja informaalne õppe tegevused võivad hõlmata nii praktilist tööturu tundmaõppimist (sh noortemalevad, ettevõtete külastused jmt) kui noortes ettevõtliku hoiaku kujundamist ning üldpädevuste ja -oskuste arendamist (nt noorte omaalgatusprojektide ja ühistegevuste käigus meeskonnatöö- ja sotsiaalsete oskuste arendamine). Seni rakendatud, sealhulgas NEET-olukorras noortele mõeldud tugiprogrammide kogemuste põhjal toetab mitteformaalne- ja/või informaalne õpe haavatavas olukorras noorte motivatsiooni valitud rajal püsida, mistõttu on võimestavad tegevused (sh erinevad noorsootöötegevused) olla ühtaegu käsitatavad ka ennetustegevustena.

NEET-olukorda sattunud noorte toetamiseks on oluline efektiivselt jõuda NEET-olukorras noorteni, nende vajadused välja selgitada ja pakkuda neile individuaalset tuge koos noortest lähtuvate tugitegevustega.

Noorteni jõudmiseks on oluline kasutada erinevaid meetodeid (sh mobiilne noorsootöö, noortegarantii tugisüsteemi andmeseire, võrgustikupõhine noorteni jõudmine jne), sest NEET-olukorras noorte sihtrühm on väga heterogeenne ja seetõttu on võimalik erinevate noorteni jõuda erinevate meetodite kaudu.

Alljärgnevalt (tabel 2) on kirjeldatud käesoleva tegevuskava raames elluviidavaid tegevusi, mille eesmärk on toetada NEET-olukorda sattunud noori või millel on NEET-olukorda sattumist ennetav mõju.

---

¹⁴ <https://www.just.ee/kuritegevus-ja-selle-ennetus/valdkonnaulese-ennetuse-pohimotted>

Tabel 2

Tegevus	Probleem, lahendus- ja tegevussuund, mida lahendatakse <i>Vastavad probleemid ja lahendussuunad on kirjeldatud ptk II</i>	Sihtrühm	Vastutav organisatsioon ja elluviija
<p>NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudeli rakendamine <i>Koostöömudel kirjeldab sihtrühmaga seotud osapoolte koostöö üldisi põhimõtteid ja tegutsemisetappe kohaliku omavalitsuse tasandil, et aidata lahendada sihtrühma liikmete vajadusi. Noorteni jõudmisel kasutatakse proaktiivseid lähenemisviise (noortegarantii tugisüsteem, mobiilne noorsootöö ja võrgutikupõhine noorteni jõudmine). Noortele pakutakse toetust juhtumikorraldusliku lähenemise kaudu.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • haavatavate NEET-olukorras ja NEET-olukorra riskis olevate noorteni jõudmine ja nende toetamine proaktiivsete lähenemisviiside kaudu • süsteemsem (sh koostöisem) lähenemine NEET-olukorras noorte toetamisele • selged kokkulepped NEET-olukorras noortega seotud andmete eesmärgipäraseks kogumiseks ja kasutamiseks • regionaalsete erinevustega senisest parem arvestamine • noorte ja laiemal avalikkuse vähene teadlikkus abi saamise võimalustest • noorte toimetulekuvõime toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused • NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused 	<p>15–29-aastased NEET-olukorras olevad noored ja 14–19-aastased NEET-riskis olevad noored</p>	<p>Vastutajad: Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium</p> <p>Elluviijad: Haridus- ja Noorteamet, Sotsiaalkindlustusamet, kohalikud omavalitsused</p>
<p>NEET-olukorras olevate noorte ülesleidmine mobiilse noorsootöö võimalusi kasutades ja noorte toetamine noorsootöö võimalusi kasutades <i>Tegevuse eesmärk on luua sihtrühma noortega kontakt ja neid motiveerida ning koostöös sidusvaldkondade partneritega suunata nad tagasi tööturule, haridusse, koolitusele jne.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • haavatavate NEET-olukorras ja NEET-olukorra riskis olevate noorteni jõudmine ja nende toetamine proaktiivsete lähenemisviiside kaudu • noorte toimetulekuvõime toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused • NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused 	<p>15–26-aastased NEET-olukorras olevad noored</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>

<p>Täiendava toe pakkumine kohalikele omavalitsustele, et pakkuda NEET-olukorras noortele tugimeetmeid <i>Noorte täiendavaks toetamiseks ja kohalike omavalitsuste võimestamiseks noorte toetamisel korraldatakse avatud taotlusvoor, kus kohalikel omavalitsustel on võimalus taotleda noorte toetamise eesmärgil tugiteenuste jaoks täiendavat rahastust.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noorte toimetulekuvõime toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused 	<p>15–29-aastased töötud noored</p>	<p>Vastutaja: Sotsiaalministeerium Elluviija: kohalikud omavalitsused</p>
<p>Alaealiste töötamise toetamine¹⁵ <i>Toetatakse tööandjaid, kes pakuvad tööd 13–16-aastastele noortele. Toetuse eesmärk on suurendada alaealiste töötamise võimalusi ning soodustada nende tööhajumuse ja -kogemuse saamist.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähese ja puuduva töökogemusega noorte töökogemuse omandamise toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 	<p>13–16-aastased noored</p>	<p>Vastutaja: Sotsiaalministeerium Elluviija: Eesti Töötukassa</p>
<p>Karjääriteenuste pakkumine noortele <i>Karjääriteenused on karjääriinfo vahendamine ja karjäärinõustamine. Karjääriteenuste peamine eesmärk on toetada inimesi läbimõeldud valikute tegemisel hariduses ja tööelus. Karjäärispetsialistiga saab kohtuda nii personaalselt kui koos teistega grupis.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noorte teadlikumate karjäärivalikute toetamine • noorte toimetulekuvõime toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused • NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused 	<p>13–29-aastased noored</p>	<p>Vastutaja: Sotsiaalministeerium Elluviija: Eesti Töötukassa</p>
<p>Noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteemi tugevdamine <i>Tegevuse eesmärk on tagada noorte vajadustele vastavate kvaliteetsete teenuste kavandamiseks, osutamiseks ja hindamiseks noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteemi toimimine ja edasiarendamine.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selged kokkulepped NEET-olukorras noortega seotud andmete eesmärgipäraseks kogumiseks ja kasutamiseks <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused • NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused 	<p>Noortevaldkonna töötajad, ametnikud, kohaliku omavalitsuse ja riigi tasandi poliitikakujundajad, uurijad</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>
<p>Noorsootöö kättesaadavuse suurendamine, riskikäitumise ennetamine ja tõrjutusriskis noorte kaasamine</p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p>	<p>7–26-aastased noored, noortevaldkonna töötajad,</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>

¹⁵ Tegevus on kooskõlas Euroopa Nõukogu direktiivi 94/33/EÜ (noorte töökaitse kohta) ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 32.

<p><i>Tegevuse eesmärk on tagada noortele võrdsed võimalused noorsootöötöteenustes osalemiseks, mis toetavad noorte pädevuste arengut, pakuvad tuge iseseisvumisel ning toetavad noorte üleminekut tööellu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • noorte toimetulekuvõime toetamine • regionaalsete erinevustega senisest parem arvestamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 	<p>noorsootöö korraldajad ehk kohalikud omavalitsused (sh KOVi ametnikud ja juhid) noorsootöötöteenuste pakkujad, vabaihendused (sh esindustühingud)</p>	
<p>E-koolitusmooduli läbimise võimaldamine noortele töötutele <i>Noorte tööle asumise toetamiseks luuakse moodulitest koosnev koolitusprogramm, mida on osaliselt või täielikult võimalik läbida ka veebikoolitusena. Koolitusprogrammi eesmärk on pakkuda noortele teadmisi tööturust, arendada üldpädevusi (sh digi- ja roheoskused, rahatarkus) ning tutvustada töötamise võimalusi.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähese ja puuduva töökogemusega noorte töökogemuse omandamise toetamine • noorte teadlikumate karjäärivalikute toetamine • üldteadmiste ja -oskuste toetamine, sh kohandamine ELi rohe- ja digipöörde ambitsioonidega <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 	<p>16–29-aastased töötuna või töötisijana registreeritud noored</p>	<p>Vastutaja: Sotsiaalministeerium</p> <p>Elluviija: Eesti Töötukassa</p>
<p>Vaatlus- ja praktikaprogrammi rakendamine Ida-Virumaal <i>Tegevuse eesmärk on tutvustada Ida-Virumaa noortele karjäärivõimalusi ja töömaailma praktilise töö- ja ettevõtluskogemuse kaudu, samuti toetada vene emakeelega noorte lõimumist eestikeelses programmis osalemise, eesti- ja venekeelsete noorte ühistegevuste ja uute kontaktide loomise kaudu.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähese ja puuduva töökogemusega noorte töökogemuse omandamise toetamine • noorte teadlikumate karjäärivalikute toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 	<p>Eesti keelt emakeelena mittekõnelevad noored</p>	<p>Vastutaja: Sotsiaalministeerium</p> <p>Elluviija: Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus</p>
<p>Haridustugiteenuste süsteemi edasiarendamine, sh riigi tugi KOVidele haridustugiteenuste korraldamiseks ning Rajaleidja võrgustiku töös hoidmine ja funktsioonide ülevaatamine <i>Tegevuse eesmärk on tagada lastele ja õppijatele kvaliteetsete õppenõustamisteenuste kättesaadavus arendavas võimetekohases õppes osalemiseks.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • varases eas koolist väljalangemise ennetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 	<p>Üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste kutsekeskharidusõppe õpilased, lapsevanemad, haridusasutuste juhid, õpetajad ja tugispetsialistid, kohaliku omavalitsuse spetsialistid ja juhid</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>
<p>Haridussüsteemist väljalangemise ennetamine ebasoodsas olukorras lastele ja noortele tugiteenuste pakkumise kaudu <i>Avatud taotlusvoor, mille eesmärk on suurendada kohalike omavalitsuste suutlikkust pakkuda ebasoodsas olukorras olevatele lastele ja noortele tugiteenuseid, mis ennetavad nende varast haridussüsteemist väljalangemist ning edendavad kaasatust hariduses.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • varases eas koolist väljalangemise ennetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 	<p>Ebasoodsas olukorras olevad lapsed ja noored (erivajadusega ja puudega lapsed ja noored, rändetaustaga või vähemusrühmadesse kuuluvad, kehvema sotsiaalmajandusliku taustaga, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevad ja muud haavatavatesse rühmadesse kuuluvad lapsed ja noored)</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>
<p>Tööturul ja mitteformaalses õppes omandatud kogemuste süsteemsem arvestamine formaalhariduses <i>Tegevus hõlmab endas VÕTA-süsteemi arendamist ja projekti „Noorte edu toetuseks: võimekus lõimida huvihariduses omandatu formaalharidusse“</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noorte toimetulekuvõime toetamine <p>Tegevussuund:</p>	<p>7–26-aastased noored, haridus- ja noortevaldkonna töötajad, kohaliku omavalitsuse spetsialistid ja juhid</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>

<p>tegevusi, mille raames on eesmärk luua raamistik mitteformaalse õppimise käigus omandatud teadmiste, oskuste ja kogemuste kirjeldamiseks ning õpitu kvaliteedi hindamiseks ja arvestamiseks formaalhariduses.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 		
<p>Tööturu vajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine (PRÕM+) <i>Tegevuse eesmärk on tagada, et tasemeõpe kutse- ja kõrgkoolides vastab tööturu vajadustele.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noorte toimetulekuvõime toetamine • noorte teadlikumate karjäärivalikute toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattumist ennetavad tegevused 	<p>Kutse- ja kõrghariduse tasemeõppes õppijad, kutse- ja kõrgkoolid, praktikajuhendajad koolides ja ettevõtetes, erialaliidud, katseprojektides osalevad ettevõtted</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>
<p>Teenuse „Minu esimene töökoht“ rakendamine <i>Meetme „Minu esimene töökoht“ (MIT) eesmärk on soodustada puuduva ja vähese töökogemusega noorte töölevõtmist tööandjate poolt ja seeläbi vähendada noorte töötust. MIT koosneb tööandjale makstava palgatoetuse ja noorega seotud koolituskulude hüvitamise komponentidest.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähese ja puuduva töökogemusega noorte töökogemuse omandamise toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused 	<p>16–29-aastased vähese või puuduva töökogemusega töötuna registreeritud noored</p>	<p>Vastutaja: Sotsiaalministeerium</p> <p>Elluviija: Eesti Töötukassa</p>
<p>Kutsevaliku õppe rakendamine <i>Kutsevaliku õppe rakendamise eesmärk on luua võimalusi poolelijäänud haridustee jätkamiseks ning toetada noori karjäärivalikute tegemisel.</i></p>	<p>Tegevuse raames lahendatakse järgmisi probleeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • noorte teadlikumate karjäärivalikute toetamine <p>Tegevussuund:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorda sattunud noori toetavad tegevused 	<p>Noored, kellel puuduvad oskused või valmidus valida eriala, sh üldhariduskoolis või kutseõppeasutuses õpingud katkestanud noored, NEET-olukorras noored, tõhustatud tuge vajavad õppijad, sisserännanud ja/või puuduliku eesti keele oskusega noored jt</p>	<p>Vastutaja: Haridus- ja Teadusministeerium</p>

IV. Tegevuste rakendamine lähtuvalt tugevdatud noortegarantii soovitus elementidest

Lähtuvalt noortegarantii soovitus elementidest (vt ka komisjoni noortegarantii soovitus¹⁶) – kaardistamine, ennetus, teavitustöö ja noorteni jõudmine, integreeritud toetusvõimalused, oskused, pakkumine ja jätkutugi – kirjeldatakse allolevas tabelis, kuidas on noortegarantii tegevuskava elemente Eestis rakendatud.

Tabel 3

	Rakendatavad tegevused
Kaardistamine <i>Sihtrühma, saadaolevate teenuste ja vajalike oskuste kindlakstegemine</i>	Sihtrühma, teenuste ja vajalike oskuste kindlakstegemine: <ul style="list-style-type: none"> • teenuste analüüsid • riiklik statistika Statistikaametist • Eesti Töötukassa andmed • noortegarantii tugisüsteemi seire • kohalikul omavalitsusel olemasolev info • Euroopa poolaasta raames kogutud info noortegarantii andmekorje kokkuvõttest • noortevaldkonna seire- ja analüüsisüsteem
Ennetus <i>Ennetusvõimalused koostöö, seire ja varajase hoiatamise süsteemide abil</i>	NEET-olukorda sattumise ennetamine: <ul style="list-style-type: none"> • noorsootöö kättesaadavuse suurendamine, riskikäitumise ennetamine ja tõrjutusriskis noorte kaasamine • ettevõtlus- ja karjääriõppe süsteemne rakendumine kõigil haridustasemetel • valdkonnaülene koostöö • kättesaadavad karjääriteenused • töövaatlus- ja praktikaprogramm Ida-Virumaa eesti keelt mitte kõnelevatele noortele • haridustugiteenuste süsteemi edasiarendamine, sh riigi tugi KOVidele haridustugiteenuste korraldamiseks ning Rajaleidja võrgustiku tööhoidmine ja funktsioonide ülevaatamine • haridussüsteemist väljalangemise ennetamine ebasoodsas olukorras lastele ja noortele tugiteenuste pakkumise kaudu • hariduse kättesaadavuse ja õpingute jätkamise toetamine • tööturul ja mitteformaalses õppes omandatud kogemuste süsteemsem arvestamine formaalhariduses
Teavitustöö ja noorteni jõudmine <i>Teadlikkuse suurendamine ja teabelevi suunamine</i> <i>Haavatavate rühmade ni jõudmine ja aktiivsem teavitamine</i>	Noorteni jõudmine ja teadlikkuse suurendamine: <ul style="list-style-type: none"> • noortegarantii tugisüsteemi kaudu e-kirja ja telefoni teel proaktiivselt noorteni jõudmine • avatud noorsootöö, sh mobiilse noorsootöö rakendamine • kvaliteetse noorteinfo kättesaadavuse tagamine üleriigilisel tasandil • võrgustikutöö • üleriigilised kampaaniad

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0277&from=EN>

	<ul style="list-style-type: none"> • avalikkuse teadlikkuse suurendamine noorteinfo võimalustest, sh teadlikkus kanalitest • ühtse visuaali rakendamisel sildistamise vältimine ja sihtrühmadega sobivuse valideerimine • strateegilise kommunikatsiooniplaani väljatöötamine (sh kaasata erialaeksperte ning luua vajaduse korral tööühm), mis hõlmaks siht- ja sidusrühmi
Integreeritud toetusvõimalused	NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudeli rakendamine, noorte toetamine juhtumikorraldusliku lähenemise kaudu
Oskused, sh digi-, rohe- ja tulevikutööoskused	Oskuste väljaselgitamine: <ul style="list-style-type: none"> • järjepidev oskuste hindamine formaalhariduses • mitteformaalne õppimine • oskuste analüüs enesehinnangu põhjal Eesti Töötukassas
Pakkumine	Pakkumise kvaliteedi ja võimaluse tagamine: <ul style="list-style-type: none"> • „Minu esimese töökoha“ palgatoetus noortele • tööõiguse ja tööohutuse alane nõustamine Tööinspektsiooni poolt • praktika koolides, tööpraktika Eesti Töötukassa kaudu • õpipoisiõppesüsteem kutsekoolides • tööturuvajadustele vastava kutse- ja kõrghariduse arendamine (PRÕM+) • kutsevalikuõpe
Jätkutoetus / tagasilangemise ennetamine	Jätkutoe pakkumine: <ul style="list-style-type: none"> • NEET-olukorras noorte toetamise ja koostöömudeli rakendamise raames pakutav jätkutugi • Eesti Töötukassa jätkutugi

V. Noortegarantii tegevuskava koordineerimine ja seiramine

4.1. Noortegarantii riigisisene ja rahvusvaheline koordineerimine

Tugevdatud tegevuskava üheks märksõnaks on igal tasandil efektiivsem ja sisulisem koostöö. On oluline, et iga osapool oleks teadlik enda rollist ning töö põhineks konkreetsetel kokkulepetel.

Koordineerimine on ühtlaselt jaotatud kahe ministeeriumi vahel. **Sotsiaalministeerium** vastutab otseselt selle eest, et noortel oleks ilma takistusteta võimalus omandada töökogemus, suurendada tööturuteenuste abil enda konkurentsivõimet ning NEET-olukorda sattununa väljuda sellest sujuvalt ja turvaliselt. **Haridus- ja Teadusministeeriumi** vastutusvaldkonda kuulub noorte konkurentsivõime suurendamine formaalhariduse ja mitteformaalse õppe ning koolist väljalangemise ennetamise kaudu, samuti sujuva ülemineku tagamine ühelt haridustasemelt teisele või tööturule siirdumisel. Kehvemate oskuste ja madalama haridustaseme korral on prioriteet see, et noor jätkaks õpinguid tasemeõppes. **Eesti esindamine noortegarantii küsimustes Euroopa Komisjonis ja tööhõivekomitees (EMCO)** on Sotsiaalministeeriumi ülesanne.

Juhtrühm

Juhtrühm on teema- ja ekspertiisipõhiselt laiendatav liikmete kogu, kus on määratud organisatsioonid, kes vastutavad või viivad ellu noortegarantii tegevusi. Vajaduse korral kaasatakse juhtrühma koosolekutele juhtrühmaväliseid organisatsioone. Juhtrühma liikmeteks on kõik osapooled, kes vastutavad noortegarantii tegevuskavas kirjeldatud tegevuste rakendamise eest. Lisaks kaasatakse juhtrühma laiemalt sidusrühmad, sealhulgas noorte esindajad. Juhtrühma kohtumiste eesmärk on anda ülevaade noortegarantii tegevuskava rakendamisest ning tekitada konkreetsete fookusteemade puhul diskussioon. Juhtrühma arutelu tulemusena saab tegevusi muuta ja parandada, et mõjusamalt täita tugevdatud noortegarantii eesmärgid. Juhtrühma liikmete ülesanne on seirata, anda suuniseid, teha valikuid/otsuseid ja võtta kohustusi, mis puudutavad käesolevas tegevuskavas kirjeldatud tegevusi.

Juhtrühm saab kokku 2–4 korda aastas, kohtumisi koordineerib olenevalt fookusteemast Sotsiaalministeerium või Haridus- ja Teadusministeerium.

Kaasamine

Teemapõhiselt kaasatakse ka juhtrühmaväliseid organisatsioone, sealhulgas tagatakse erineva taustaga noorte esindatus ning nende arvamuste ärakuulamine ja nendega arvestamine võrdväärselt teiste osapooltega. Kaasamise käigus tuleb tagada noortele tagasiside nende arvamusega arvestamise korral.

Kohaliku tasandi koostöö

Noortegarantii eesmärgi täitmiseks on oluline tõhustada koostööd kohalikul tasandil. Selleks rakendatakse NEET-olukorras noorte toetus- ja koostöömudelit ning võimestatakse koostööseminaride ja toetuste kaudu kohalikke omavalitsusi, et noorte tööhõive ja haridus, sealhulgas mitteformaalne õppimine ja toimetulek võetaks fookusesse. Kohaliku omavalitsuse kui noorele kõige lähemal seisva osapoole ülesanne on olla abivajajale igakülgse toeks, kaasates seejuures kohalikku ja riiklikku ressursi ehk võrgustikupartnereid (töötukassa, sotsiaalkindlustusamet, noortekeskused jm).

Noortegarantii juhtrühma kuuluvad:

Juhtrühma liige	Roll
Sotsiaalministeerium	Noorte tööhõivepoliitika kujundamine, noortegarantii juhtrühma riigisisene ja -väline koordineerimine
Haridus- ja Teadusministeerium	Haridus- ja noortepoliitika kujundamine, noortegarantii riigisisese juhtrühma koordineerimine
Justiitsministeerium	Kriminaalpoliitika

Siseministeerium	Siseturvalisus
Kultuuriministeerium	Integratsioon ja sport
Sotsiaalkindlustusamet	KOVide toetamine, noortegarantii tugisüsteemi koordineerimine
Haridus- ja Noorteamet	Haridus- ja noortepoliitika rakendamine, sh noortevaldkonna ja noorsootöö teenuste korraldamine, arendamine, seiramine ja analüüsimine, noorsootöö korraldajate nõustamine noorsootöö planeerimisel ja korraldamisel
Töötukassa	Tööturuteenuste pakkumine, tööhõivepoliitika elluviimine
Tööinspektsioon	Tööõigus ja -keskkond
Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus	Noortekeskuste esindamine
Eesti Noorteühenduste Liit	Noorteorganisatsioonide esindamine
Eesti Linnade ja Valdade Liit	KOVide esindamine
Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus	Töövaatlus- ja praktikaprogrammi läbiviimine
Tööandjate Keskliit	Tööandjate esindamine
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda	Tööandjate esindamine
Eesti Noorte Vaimse Tervise Liikumine	Noorte vaimse tervise eest seismine

Noortegarantiiga seotud teised olulised osapooled, keda vajadusel juhtrühmadesse kaasatakse:

Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon ANDRAS, STEP-programm, Eesti Puuetega Inimeste Koda, ülikoolid, maakondlikud arenduskeskused, Eesti Sotsiaalpedagoogide Ühendus, Eesti Ametiühingute Keskliit jt.

4.2. Noortegarantii tegevuskava seiramine

Euroopa Komisjon koostöös liikmesriikidega jälgib noortegarantii rakendamist Euroopa poolaasta raames. Iga kahe aasta järel vaadatakse tööhõivekomitees (EMCO) läbi kõigi liikmesriikide tegevuskavade rakendamine. Igal aastal tuleb teha riikide noortegarantii kavade kvantitatiivset seiret, mis põhineb ühiselt kokku lepitud näitajate raamistikul (noortegarantii seire). Samuti jätkavad liikmesriikide noortegarantii koordinaatorid regulaarseid kohtumisi, et arutada rakendamise edusamme, käimasolevaid poliitilisi reforme ja asjaomaseid projekte ning osaleda vastastikusel õppes.

Lisa 1. Olukorrapõhine lähenemine¹⁷

Lähenemine põhineb Eurofoundi uuringul ning arvesse on võetud Eesti konteksti.

NEET-olukorras noored

Eurofoundi (2016) uuringus eristatakse kahte NEET-olukorras noorte sihtühma:

- **haavatavad NEET-olukorras noored** – erinevate takistuste tõttu suurem risk marginaliseeruda, vähene sotsiaalne, kultuuriline ja inimkapital;
- **mitte-haavatavad NEET-olukorras noored** – rikkalik kultuuriline, sotsiaalne ja inimkapital. Hoollitamata NEET-olukorras olemisest on neil väiksem risk marginaliseeruda.

Haavatavate NEET-olukorras noorte hulka kuuluvad:

- **heitunud** – noored, kes on töö otsimise lõpetanud, kuna usuvad, et nende jaoks pole töövõimalusi. Need on enamasti haavatavad noored, kellel on suur sotsiaalse tõrjutuse oht ja neil on töö- ja hariduselu jooksul olnud halbu kogemusi, mis on mõjutanud nende motivatsiooni, ja kui nad tuge ei saa, mõjutab see neid elu lõpuni;
- **hoolduskoormuse tõttu haridusest ja tööturult eemale jäänud noored** – hoollitsevad laste või enda eakate, vähenenud töövõimega / puudega täiskasvanute eest või neil on muid vähem konkreetseid perekondlikke kohustusi, mis takistavad hariduses ja tööturul osalemist;
- **haiguse või puude tõttu haridusest ja tööturult eemale jäänud noored** – kõik noored, kes ei otsi tööd või kellel ei ole haiguse või puude tõttu võimalik kahe nädala jooksul tööd alustada. Sellesse rühma kuuluvad need, kes vajavad suuremat sotsiaalset tuge, kuna haigus või puue tähendab, et nad ei saa tavapäraselt palgatööd ilma toe ja ettevalmistuseta teha;
- **vaimse tervise probleemide tõttu tööturult eemale jäänud noored** – noored, kelle tööturule suundumist ja seal püsimist takistavad vaimse tervise probleemid (nt depressioon ja ärevushäired);
- **pikaajalised töötud** – töötus võib olla takistuste vaatest nii tagajärg (vaimse tervise probleemid, mille tõttu ei suudeta enam tööl käia) kui ka põhjus (töö mitteleidmine tekitab frustratsiooni ja motivatsiooni vähenemist ning tekivad vaimse tervise probleemid). Pikaajalisteks töötuteks peetakse noori, kes on olnud töötud üle kuue kuu, otsivad tööd ja saavad alustada töö tegemisega kahe nädala jooksul. Selle kategooria inimesi ähvardab suur sotsiaalse tõrjutuse oht. Pikaajaline tööturult ja haridusest eemalolek kahjustab noorte tööalast konkurentsivõimet ja tööhõivevõimalusi tulevikus, mõnel juhul kestab kahju elu lõpuni;
- **eesti keelt emakeelena mitte kõnelevad noored** – noored, kelle võimalusi tööturul mõjutab vähene või puudulik eesti keele oskus;
- **õigusrikkumise taustaga, sh kinnise lasteasutuse teenust (KLAT) saavad noored;**

---

¹⁷ Eurofound (2016), Exploring the diversity of NEETs, Publications Office of the European Union, Luxembourg

- **põhiharidusega ja madalama haridustasemega noored, kes ei ole enam kooli nimekirjas;**
- **kõige haavatavamas olukorras olevad noored, kellel on kompleksprobleemid.**

Mittehaavatavad NEET-olukorras noored:

- **uuesti hõivesse või haridusse suunduvad noored** – noored, kes on juba leidnud töö või haridustee jätkamise võimaluse ja väljuvad NEET-olukorrast;
- **lühiajalised töötud** – noored, kes on olnud töötud vähem kui kuus kuud, otsivad tööd ja saavad töö tegemisega alustada kahe nädala jooksul. Lühikest tööpuuduse perioodi koolist tööle üleminekul võib pidada normaalseks ja selle kategooria inimeste haavatavuse tase võib olla mõõdukas;
- **hoolduskoormuse tõttu vabatahtlikult haridusest ja tööturult eemale jäänud noored** – hoolitsevad laste või töövõimetute täiskasvanute eest või neil on muid perekondlikke kohustusi. Need noored on vabatahtlikult lahkunud tööturult või haridussüsteemist selleks, et täita ajutiselt perekondlikke kohustusi, kuid soovivad naasta haridussüsteemi ja tööturule teatud aja möödudes;
- **noored, kelle NEET-olukord on n-ö vabatahtlikult valitud**, kes hoiavad konkreetse võimaluse saamiseks „ust lahti“. Siia kuuluvad vabakutselised, rändajad ja vabatahtliku töö tegijad.

Lisa 2. Varem rakendatud NEET-olukorras noori toetavad sekkumised Eestis

Alljärgnevalt on kirjeldatud sekkumisi, mida Eestis on rakendatud esimese noortegarantii tegevuskava perioodil. Mõned tegevused jätkuvad käesolevas tegevuskavas (nt „Minu esimene töökoht“), mõned muutuvad (noortegarantii tugisüsteem on osa kohalike omavalitsuste koostöömudelist) ning osad tegevused jätkuvad teistsuguses mahus teiste ressursside toel (nt programm „Noorte tugila“).

Noortegarantii tugisüsteem (NGTS) on KOV-i tööriist, mille eesmärk on välja selgitada mitteõppivad ja -töötavad noored (NEET-noored) ning pakkuda neile tuge eelkõige haridustee jätkamiseks ja/või tööle suundumiseks. NGTS-i eesmärk on vältida sotsiaalsüsteemi ülekoormust ja sellest tulenevaid võimalikke sotsiaalseid või struktuurseid probleeme.

„**Noorte tugila**“ on programm, mida rakendati perioodi 2014–2020 struktuurivahendite toel ajavahemikul 2014–2022. aasta veebruar 15–26-aastastele õppimise või tööga hõivamata noortele. Tegevuse elluviimine jätkub teistsuguses mahus teiste ressursside toel. Tugila noorsootöötajad toetavad noori, aidates neil oma soovides selgusele jõuda. Lisaks kogemuste saamisele noorsootöö kaudu aitavad tugilad noortel luua kontakte haridusasutuste, organisatsioonide ja tööandjatega. Noorsootöötaja on osa noore haridustee jätkamist või tööturule suundumist soosivast võrgustikust. Iga noor osaleb programmis oma vajadustele vastavalt kuni pool aastat. Osalusaja lõppemisel hoitakse noorega kontakti veel vähemalt kuue kuu jooksul.

„**Hoog sisse**“ on Tallinna noorte tugiprogramm 15–26-aastastele õppimise või tööga hõivamata noortele, mida rakendatakse perioodi 2014–2020 struktuurivahendite toel ajavahemikul 2019–2022. aasta august Programmi raames luuakse noortega usalduslik kontakt, motiveeritakse neid ning pakutakse noortele selliseid tegevusi ja tuge, mis toetavad noorte naasmist õpingutesse või tööturule.

STEP-programm on tugiprogramm 15–26-aastastele õigusrikkumisi toime pannud õppimise või tööga hõivamata noortele. Programm aitab suurendada õigusrikkumise taustaga noorte tööhõivet ning toetada neid tööle või õppima asumisel ja seal püsimisel. STEP-programmiga liitunud noorel on võimalus saada nõustamisteenust, mille lõppeesmärk on noore tööle või õppima suundumine. Vastavalt iga noore unikaalsele profiilile ning tööandjate ja õppeasutuste võimalustele luuakse võrgustik, mis võimaldab noorel leida endale sobiv töö ja tööandjal endale sobiv töötaja või mis võimaldab noorel asuda edasi õppima.

„**Minu esimene töökoht**“ on teenus, mis tagab vähese töökogemusega noore tööle aitamiseks palgatoetuse ning koolituskulu hüvitamise tööandjale. Palgatoetus on mõeldud tööandjale, kes võtab tööle 16–29-aastase noore, kes on töötuna registreeritud ega ole viimase kolme kuu jooksul olnud tööga hõivatud või on kokku vähem kui 30 päeva olnud ajutiselt hõivatud TTTS § 6 lõike 5 punktides 3–5 nimetatud tegevustega ning kellel puudub

töökogemus või see on lühiajaline (on viimase kolme aasta jooksul töötanud vähem kui aasta või on kokku töötanud vähem kui kaks aastat). Töökogemusena ei arvestata lapsehoolduspuhkusel ning aja- ja asendusteenistuses viibitud aega.